

STREISAND (EDO **EROSTRATO**) EFEKTUA

Nagore Irazustabarrena
Uranga
@irazustabarrena

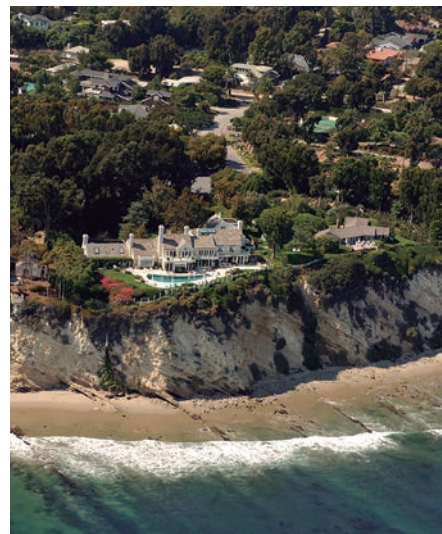
Efeso, K.a 365eko uztailaren 21a. Artemisaren tenplua, Antzinaroko zazpi mirarietako bat, erre eta suntsitu zuten. Erostrato izeneko artzaina epaitu eta kondenatu zuten sutearen erruduntzat. Pertsiar errege Artajerjes III.ak aginduta, torturapean lortu zuten krimenaren aitortza; ospea nola edo hala lortzea omen zen Erostratoren helburua.

Erregeak berak emandako epaian, erruduna heriotzara kondenatzeaz gain, haren izena aipatzea ere galarazten zen, heriotza zigorpean, ospearen helburua betiko ukatzeko. Valerio Maximo erromatar idazleak ez zuen *damnatio memoriae* lege hori hautsi, ez zuen supiztailaren izenik aipatu, baina zera iragarri zuen: “Gizon batek Dianaren Efesoko tenpluari su ematea planeatu zuela jakin zen eta, hala, haren izena mundu osoan ezaguna izango zen eraikinik ederrera suntsitzeagatik”. Teoponpo greziar historialariak ere sutearen berri jaso zuen lehenago eta, gainera, Erostrato aipatu zuen.

Horrenbestez, Valerio Maximoren profetia bete zen eta Erostratoren izena lau haizetara zabaldu zen. Victor Hugo, Anton Txekhov, Lope de Vega, Unamuno, Jules Verne, Jean-Paul Sartre, Gore Vidal... luzea da Erostrato beren lanetan aipatzen duten idazleen zerrenda. Mi-

Ezkerrean, Artemisaren (edo Dianaren) tenplua Efeson, Antzinaroko zazpi mirarietako bat. Eskuinean, Barbra Streisand abeslari eta aktorearen etxea Kaliforniako kostaldean. Itxuraz bi eraikinek ez dute zerikusirik, baina biek lotura estua dute Streisand efektuarekin.

7 WONDERS / CALIFORNIA COASTAL RECORDS PROJECT

guel de Cervantesek berak, *On Kixote Mantxakoan*, Erostratorekin gertatutakoa jaso zuen; ospea bilatzen zuelako ahanzturara kondenatu zutela baina, azkenean, kontrakoa lortu zutela, alegia. Esanguratsua da Cervantesek artzainaren izena jasotzea eta erregea aipatu ere ez egitea.

2003an Barbra Streisand abeslari eta aktoreak, pribatutasunerako eskubidea alegatuz, salaketa jarri zion Kenneth Adelman argazkilaritari, bere etxeari aitretik egindako argazkiak erretiratzeko eta 50 milioi dolarreko ordaina eskatzu. Adelmanek argudiatu zuen Kaliforniako

kostaldearen higadura dokumentatzeko egin zituela argazkiak eta Streisanden salaketak ez zuen aurrera egin. Kontrako efektua lortu zuen gainera, argazkia *birala* egin baitzen interneten.

Orduz geroztik, Erostratorekin eta beste askorekin gertatutakoei Streisand efektua esaten zaie. Berdin esan zekiokeen Erostrato efektua. Baina egia da, psikiatriaren eremuan, ospea edozein bidetatik bilatzeari Erostrato konplexua esaten zaiola. Torturapean, egia izan ala ez, torturatzaileak nahi duena esateko efektuari, ordea, oraindik ez diote inoren izena jarri. Eta bada non aukeratu. ■

GODFREY KNELLER

Newtonen lehen hitzak parlamentuan

1689an Isaac Newton Erresuma Batuko Lorden Ganberako kide izendatu zuten, Jakue II.a erregea tronutik kendu eta berehala. Newtonen lorpen zientifikoek zerikusia izan zuten horretan, baina errege ohiaren aurka Cambridgeko unibertsitatea defendatzen egindako ahalegina erabakigarria izan zen izendapenean. Luzaroan, ordea, zientzia-

laria eserlekuan isilik egon zen, egun batez altxa eta hitza eskatu zuen arte. Eta denek jenioaren hitzaldi gogoangarria espero zutenean, zera bota zuen: “Eskuineko leiho hori ixteko erregutzen dizuet, haize-laster izugarria sartzen baita”. Handik aurrera ere ekarpen gutxi egingo zuen goi ganberan –eta asko laborategian–. ■